

מסחר בפרות שביעית
"והתורה אמרה "לאכלה" (ויקרא כה, ו) ולא לסחורה"
עבודה זרה סב עב

א. מעמד איסור מסחר

1. רמב"ם מצוות עשה, קל"ד
היא שצונו להפקיר כל מה שתצמח הארץ בשנת השמיטה והתיר צמחת קרקעותינו כלם לכל אדם, והוא אמרו יתברך "והשביעית תשמטנה ונטשתה" (שמות כג, יא).

2. רמב"ם מצוות עשה, קל"ה
היא שצונו לשבות מעבודת הארץ בשנה שביעית, והוא אמרו יתעלה בחריש ובקציר תשבות.

3. מצוות לא תעשה, ר"כ
הזהירנו מעבודת הארץ בשני שביעית. והוא אמרו יתעלה "שדך לא תזרע" (ויקרא כה, ד),

4. מצוות לא תעשה, רכ"א
שהזהירנו מעבודת אילן בשני שביעית. והוא אמרו יתעלה "וכרמך לא תזמור" (ויקרא כה, ד),

5. מצוות לא תעשה, רכ"ב
הזהיר מלקצור מה שהצמיחה הארץ מעצמה בשנה שביעית כמו שנקצור בכל שנה... הזהיר מללקט מה שיצמחו האילנות מן הפירות בשנה ז' כמו שנאסוף פירותיהם בכל שנה, אבל נעשה אותו בשנוי להורות כי הוא הפקר. והוא אמרו ואת ענבי נזיריך לא תבצור, ובא הפירוש לא תבצור כדרך הבודרים.

6. השגות הרמבן על ספר המצוות של הרמבם: שכחת העשין ג'
שאמרה תורה בפירות שביעית והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, ודרשו לאכלה ולא לסחורה, וזה דבר תורה הוא כמו שאמרו בפרק בתרא של ע"ז (דף ס"ב) נמצא פורע חובו בפירות שביעית והתורה אמרה לאכלה ולא לסחורה, וכן במקומות רבים מן התלמוד בא הלשון הזה, ונכפלה זו המצוה באמרו יתעלה ואכלו אביוני עמך שלא אמר לאביוני עמך תעזוב אותם כאמרו בלקט ושכחה אבל לשון אכילה מזכיר בהם הכתוב בכ"מ והנה העושה סחורה בהם עובר בעשה:

ב. אסור אבל....

7. רמבם הלכות שביעית פרק ו
אין עושים סחורה בפירות שביעית ואם רצה למכור....

8. משנה שביעית פרק ז':
כָּל גְּדוֹל אֲמָרוּ בְּשִׁבְעִית, כָּל שֶׁהוּא מֵאֶכְל אֲדָם וּמֵאֶכְל בְּהֵמָה, וּמִמִּין הַצּוֹבְעִים, וְאֵינּוּ מִתְּקִים בְּאֶרֶץ, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וּלְדָמִיו שְׁבִיעִית, יֵשׁ לוֹ בְּעוֹר וּלְדָמִיו בְּעוֹר. ... :
וְעוֹד כָּל אַחַר אֲמָרוּ, כָּל שֶׁאֵינּוּ מֵאֶכְל אֲדָם וּמֵאֶכְל בְּהֵמָה, וּמִמִּין הַצּוֹבְעִין, וּמִתְּקִים בְּאֶרֶץ, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וּלְדָמִיו שְׁבִיעִית, אֵין לוֹ בְּעוֹר וְאֵין לְדָמִיו בְּעוֹר. ... :
קִלְפֵי רְמוֹן וְהֵנֶץ שֶׁלוֹ, קִלְפֵי אֲגוּזִים וְהַגְּלִיעִינִין, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלְדָמֵיהֶן שְׁבִיעִית. הַצֶּבֶע, צוֹבֵעַ לְעֶצְמוֹ, וְלֹא יִצְבֵּעַ בְּשֶׁכֶר, שְׂאִין עוֹשִׂין סְחוּרָה בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית, (וְלֹא בְּכוֹרוֹת, וְלֹא בְּתְרוֹמוֹת, וְלֹא בְּנִבְלוֹת, וְלֹא בְּטְרָפוֹת, וְלֹא בְּשֶׁקְצִים, וְלֹא בְּרִמְשִׁים). וְלֹא יִהְיֶה לוֹקֵחַ יִרְקוֹת שְׂדֵה וּמוֹכֵר בְּשׁוֹק, אֲבָל הוּא לּוֹקֵט וּבָנוּ מוֹכֵר עַל יָדוֹ. לֵקַח לְעֶצְמוֹ וְהוֹתִיר, מִתֵּר לְמִכְרוֹ :

ג. טעמי האיסור וההתמודדויות איתו

9. רמבם הלכות שמיטה פרק ו
אין עושין סחורה בפרות שביעית. ואם רצה למכור

10. משנה שביעית פח מג
אין מוכרין פרות שביעית, לא במדה, ולא במשקל, ולא במננו, ולא תאנים במננו, ולא ירק במשקל

11. ירושלמי שביעית על פח הג: למה? כדי שימכרו בזול. וישקלו בליטרא וימכרו בזול? אם אמר את כן, אף הוא אינו נוהג בהן בקדושה" (פ"ח, ה"ג).

12. רמבם הלכות שמיטה פרק ו אין עושיין סחורה בפרות שביעית. ואם רצה למכר מעט מפרות שביעית מוכר. ואותן הדמים הרי הן כפרות שביעית וילקח בהן מאכל ויאכל בקדשת שביעית. ואותו הפרי הנמכר הרי הוא בקדשתו כשהיה:

13. משנה שביעית פז מג ולא יהיה לוקח ירקות שדה ומוכר בשוק, אבל הוא לוקט ובונו מוכר על דו. לקח לעצמו והותיר, מתר למכרו:

14. משנה סוכה (בבלי לט עא) מתני' הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה לפי שאין רשאי ללוקחו בשביעית:

15. ירושלמי שביעית יט עב, לו עג החנווני שהיה מבשל ירקות בשביעית לא יהא מחשב שכרו על דמי שביעית אבל מחשב הוא על היין ועלה שמן ועל האבטלה ר' לא מפקיד לאילין חלטוריא לא תיהוון מחשבין אגריכון על משחא אלא על חיטיא:

16. עבודה זרה סב עב דבי רבי ינאי יזפי פירי שביעית מענייים ופרעו להו בשמינית אתו אמרו ליה לרבי יוחנן אמר להו יאות הן עבדין

ד. סיכום

17. רמב"ם הלכות שמיטה, פרק ו אין עושיין סחורה בפרות שביעית. ואם רצה למכר מעט מפרות שביעית מוכר. ואותן הדמים הרי הן כפרות שביעית וילקח בהן מאכל ויאכל בקדשת שביעית. ואותו הפרי הנמכר הרי הוא בקדשתו כשהיה: לא יהיה לוקח ירקות שדה ומוכר. ולא יצבע מקלפי שביעית בשקר. מפני שזה עושה סחורה בפרות שביעית. לקח ירקות לאכל והותיר מתר למכר המותר והדמים שביעית. וכן אם לקט ירקות לעצמו ולקח מהן בנו או בן בתו ומוכר הרי זה מתר והדמים דמי שביעית: כשמוכרין פרות שביעית אין מוכרין אותן לא במדה ולא במשקל ולא במנין. כדי שלא יהיה כסוחר פרות בשביעית. אלא מוכר המעט שמוכר אכסרה להודיע שהוא הפקר ולוקח הדמים לקנות בהן אכל אחר: